

JULKISILLA HANKINNOILLA TYÖPAIKKOJA KUNTAAN

TEKSTI: TIINA JÄPPINEN

KUVA: RIITTA SUPPERI / KEKSI / FINLAND PROMOTION BOARD

Espoon kaupungissa on saatu hyvä kokemuksia hankintojen kautta tapahtuvasta työllistämisestä. Arviolta 80 vaikeassa työmarkkinatilanteessa olevaa henkilöä on työllistynyt tai saanut oppisopimuspaikkoja.

Lisäksi Espoo on tarjonnut usealle kymmenelle henkilölle mahdollisuuden saada hankintojen avulla työharjoittelu-paikan.

– Espoo käyttää vuosittain noin miljar-di euroa hankintoihin. Keskitetty hankintayksikkö tekee vuosittain noin 100 kilpailutusta ja lisäksi tekninen ja ympäristötoimi kilpailuttaa isot urakkahankinnat. Näiden kansallisten kynnysarvon ylittävien hankintojen lisäksi toimialoilla tehdään paljon pienhankintoja, kertoo projekti-suunnittelija **Viljami Packalén**.

Sosiaalisten kriteerien käytöllä, kuten hankintaan liitettävällä työllistämisehdolla, ohjataan yrityksiä työllistämään henkilöitä, jotka muuten eivät saa mahdollisuutta näyttää taitojaan työelämässä. Esimerkiksi vammaisen nuori voi saada työpaikan, joka voisi muuten jäädä saamatta ennakkoluulojen takia.

– Tällä tavoin voidaan tukea pitkään työmarkkinoilta poissaolleiden työllistymistä, avata nuorille uusia ovia työelämään ja vähentää kuntien työttömyyteen liittyviä kustannuksia, listaa Viljami Packalén työllistämisehdon käytön etuja.

– Teimme esimerkiksi kilpailutuksen vammaisten asumispalveluista ja valitsimme useampia palveluntuottajia. Heistä neljä on jo työllistänyt vammaisen tai osatyökykyisen henkilön, kertoo Packalén, joka kannustaa kuntia rohkeasti kokeilemaan tätäkin työllistämismallia.

Pitää vain löytää oikeat kilpailutukset, tehdä yhteistyötä eri toimijoiden kanssa ja jaksaa odottaa tuloksia.

– Kilpailutukseen ja hankintapäätökseen menee helposti vuosi aikaa, ja sopimuskausikin on yleensä 3–4 vuotta.

Osaksi kunnan strategiaa

Suomessa sosiaalisia kriteereitä on käytetty julkisissa hankinnoissa vähän, vaikka sosiaalisten näkökulmien huomioiminen on ollut hankinnoissa sallittua jo pitkään. Hankintayksiköiltä voi puuttua taitoa ja uskallusta viedä sosiaaliset kriteerit osaksi hankintaa. Lisäksi voidaan ajatella, että sosiaalisten kriteerien asettaminen nostaa hankintahintoja. Näin ei kuitenkaan ole todettu tapahtuneen

Sosiaalisten kriteereiden käyttöönotto hankinnoissa edellyttää kuntien poliittisen tahtotilan kirjaamista strategioihin,

jotta toiminta ei jää vain yksittäisiksi ko-keiluiksi.

Espoossa Packalénin työtä tukee kaupunginhallituksen linjaus, jossa kaupungin hankinnoista vastaavia kehoitetaan otamaan huomioon sosiaaliset näkökulmat.

– Voimme vedota tähän kaupunginhallituksen päätökseen, jos hankintoja tekevä pelkää tarjousehdon nostavan hintoja tai että tarjouksia ei ehdon jälkeen saataisi. Se tuo selkänöjää ja taustatukea tälle työlle. Siitä on ollut hyötyä, toteaa Viljami Packalén.

Asenteet kuntoon

Packalénin mukaan suurimpana haasteena ovat kuitenkin asenteet.

– Espoossa etenkin urakkahankintoja tekevät henkilöt ovat pelänneet, että työllistämisehdon käyttö nostaa hintoja tai lisää työtä tarjouskilpailun pyörittämisessä. Yritykset ovat taas pelänneet, ettei sopivia työllistettäviä löydy.

Pelko on ollut Packalénin mukaan turha:

– Tähän mennessä työllistämisehdon käytöstä on saatu pääasiassa hyviä kokemuksia ja yrittäjät ovat suhtautuneet työllistämisehdon toteuttamiseen pääosin positiivisesti 'kyllä me tää hoidetaan' -asenteella.

– Työmailla on kartoitettu myös muita kuin rakentamiseen liittyviä tehtäviä. Esimerkiksi yhdellä työmaalla tarvittiin apua arkistointiin ja muihin avustaviin toimitotehtäviin, jolloin työmaainsinöörit saivat keskittyä enemmän omaan ydinosaamiseensa.

Kultainen keskitie

Espoossa työllisyyskriteereitä on käytetty lähinnä suurempiin eli miljoonan tai sitä ylittäviin hankintoihin.

– Olemme asettaneet työllistämisehdot varsin maltillisesti niin, ettei työllistämisehto lisää tarjousten hintoja. Toimialat

» Tähän mennessä työllistämisehdon käytöstä on saatu pääasiassa hyviä kokemuksia ja yrittäjät ovat suhtautuneet työllistämisehdon toteuttamiseen pääosin positiivisesti 'kyllä me tää hoidetaan' -asenteella.

ovat kuitenkin vastuussa omista budjeteistaan, sanoo Packalén.

Ihan pieniin hankintoihin ehtoa ei kannata laittaa, koska silloin se voi vaikuttaa hintoihin ja voi olla kohtuuton vaatimus pienyrityksille, jotka eivät pysty samalla tavalla työllistämään kuin suuret.

Joillekin toimialoille, kuten siivoukseen tai catering-palveluihin, on ollut vaikeinta löytää työntekijöitä. Siellä ratkaisuna on voinut olla esimerkiksi oppisopimuskoulutus.

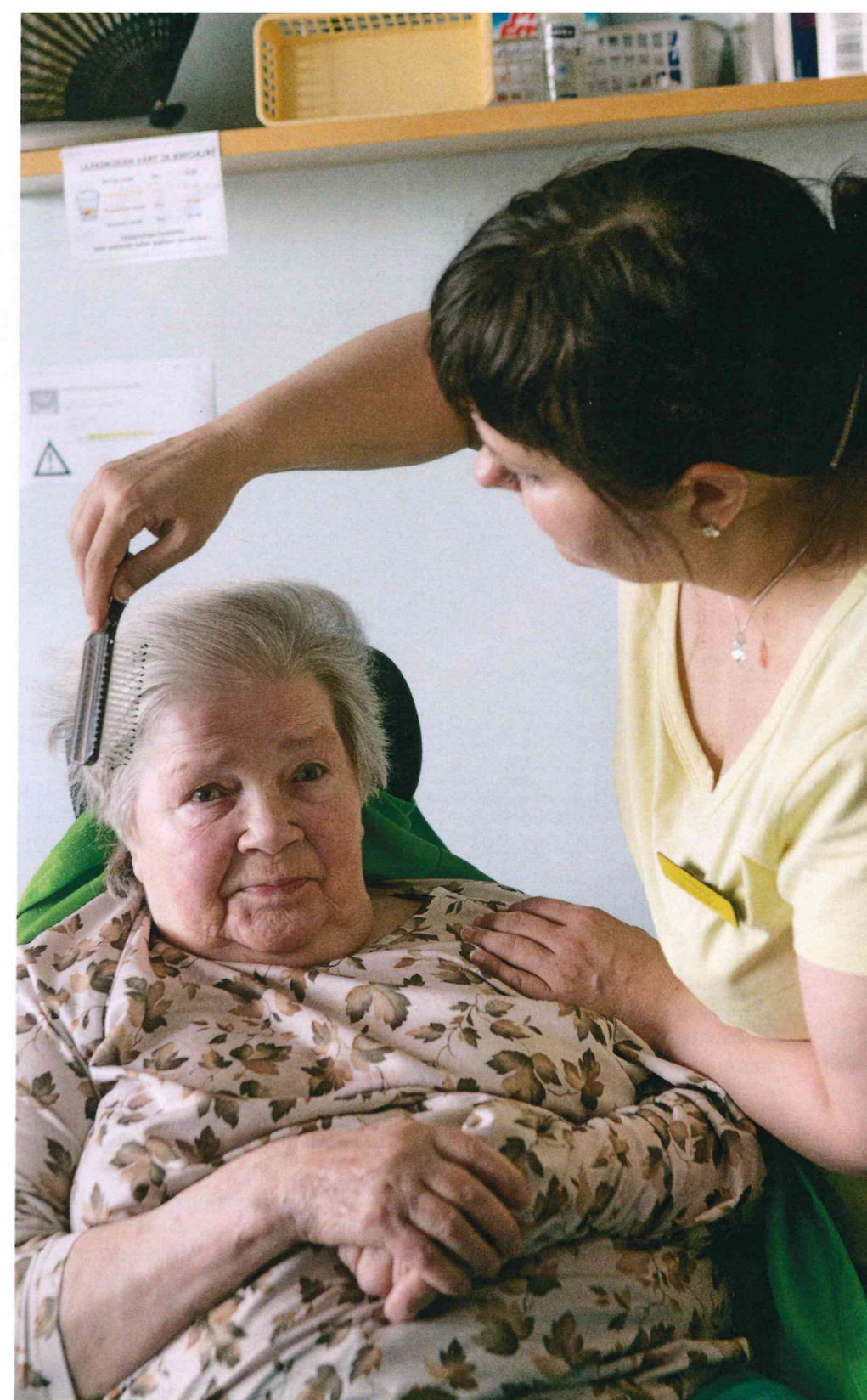
Packalén kertoo, että eniten työllistämistä on tehty sote-palveluissa, kuten asumispalveluissa, jotka ovat tottuneet toimimaan myös vammaisten ja pitkäaikaissairaiden henkilöiden kanssa. Toisaalta heiltä löytyy myös verkostoja, minkä kautta esimerkiksi vammaisia työllistettäviä löytyy ehkä TE-toimistoa paremmin.

Kunnan, joka käyttää työllistämisehtoa, on hyvä myös selvittää, millaista tukea työnantajan on mahdollista saada pitkäaikaistyöttömän tai osatyökykyisen henkilön työllistämiseksi. Yhteistyökumppaneita voivat olla työvoimatoimiston lisäksi myös Kela (ammattillisen kuntoutuksen kautta), alueen oppilaitokset, nuorten työpajat, vammaisjärjestöt ja -yhdistykset, työllistämisyksiköt jne.

Itseopiskelumateriaali verkossa

Espoon kaupunki on mukana Helsingin, Vantaan ja Oulun kaupunkien kanssa Hankinnoista duunia -hankkeessa, jossa etsitään noin sadalle pitkäaikaistyöttömälle, nuorelle, maahanmuuttajalle, osatyökykyiselle tai vammaiselle henkilölle työ-, oppisopimus- tai työkokeilupaiikka.

Projektipäällikön **Anna-Maria Leogranden** mielestä kunnallispolitiikkojen tulisi ymmärtää, kuinka suuri työllistävä vaikutus julkisilla hankinnoilla on. Hankkeessa on saatu erittäin hyviä kokemuksia työllistämisehdon käytöstä. *

HANKKEESSA ON TUOTETTU

Hanki ja työllistä! -itseopiskelumateriaali ja testi, joka tarjoaa tarvittavan perustiedon julkisilla hankinnoilla työllistämistä. Materiaali löytyy THL:n Handu-hankkeen verkkosivuilta: www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/hankkeet-ja-ohjelmat/hankinnoista-duunia-handu/itseopiskelumateriaali

Kuva: Riitta Supperi / Keksi / Finland Promotion Board